Leta 1966 je bilo slabo leto za jurišno puško M16. Čeprav so navdušeni ameriški generali v Vietnam poslali več deset tisoč kosov tega tehnično revolucionarnega orožja iz nekonvencionalnih materialov, sredi neizprosne džungle ni naletela na odobravanje vojakov Združenih držav. Zahtevno vzdrževanje in nezanesljivo delovanje v tropskem okolju je mnoge prisililo, da so jo zavrgli in pokončanim nasprotnikom raje ukradli dvajset let starejšo puško, ki v primerjavi z M16 deluje brutalno surova. Avtomat kalashnikova 1947, znana po kultno kratico AK-47, ni bila najbolj natančna, najbolj hitra ali najlažja puška na bojišču, bila pa je preprosta, zanesljiva, neuničljiva in predvsem poceni.

AK-47

PIŠETA IN RIŠETA
Aljaž Vindiš
Ajda Bevc

Puška za vsakogar

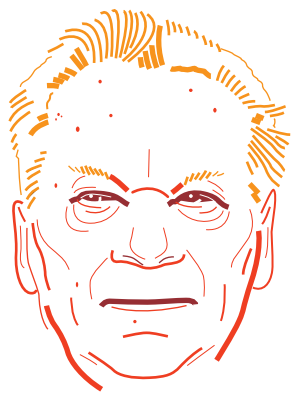

Mihail Timofejevič Kalašnikov: heroj ali pozer?
Priimek nedavno preminulega ruskega inženirja in pesnika je ovekovečen v imenu njegove najslavnejše zapuščine, (pol)avtomatske puške AK-47. A pri njegovi opevani inženirski poti se je težko otresti priokusa romantične sovjetske propagande. Pot do nastanka kalasha je bila dolga in vzori pri zasnovi mnogi.

1943
Med drugo svetovno vojno Nemci predstavijo StG-44, prvo avtomatsko puško. Rusi jih poskušajo kopirati, a njihovi obstoječi naboji so premočni. Odločijo se za konstrukcijo novih nabojev, po vzoru nemških in ameriških.

1944
Proizvodnja nabojev.
↓
Razpis za tri nove puške.
↓
Kalašnikov prijavi svoj predlog, izberejo Simonova, v kategoriji avtomatskih pušk pa Sudajeva z AS-44.

1945
AS-44 se med testi izkaže za pretežko.
↓
Sudajev prilagodi težo puške na račun njene zanesljivosti.
↓
Ponovno testiranje Sudajeve puške.

1946
Smrt Sudajeva prekine testiranja AS-44.
↓
Ponovljen razpis za avtomatsko puško, Kalašnikov se tokrat uvrsti v ožji izbor.
↓
Med testi vnesejo ključne spremembe, ki večajo zanesljivost.

1947
Novembra predstavijo tri prototipe AK-47, proizvodnja steče naslednje leto. V zasnovi sčasoma odkrijejo precej pomanjkljivosti, v prihodnjih letih sledijo mnoge nadgradnje.

1
Strelec naložen šaržer vstavi v puško, sprosti ročaj za polnjenje in pritisne na sprožilec, ki ga v avtomatskem načinu ne sme spustiti.

2
Sprožilec z iglo udari v eksploziven del naboja. Smodnik eksplodira, energija, ki se ob tem sprosti, potisne kroglo po cevi naprej.

3
Energija, ki se sprosti ob pritisku na sprožilec, ne gre le v strel, temveč že med strelom potuje v ločen kanal v puškini cevi.

4
Kanal vodi do bata, ki pod pritiskom plina potuje nazaj in izloči prazni naboj, ob tem pa sočasno potisne zaklop navzdol.

5
Zaklop sproži vzmet, ki naloži nov naboj, ki zopet potuje po cevi. Cikličen postopek se nadaljuje, dokler ni šaržer prazen in ga je treba nadomestiti.

NASTAVITVE STRELJANJA
Varovalo se nahaja na desni strani puške in ga uporabnik lahko nadzira z desnim kazalcem. Ima tri stopnje:
GOR = VARNO (PUŠKA NI V UPORABI)
CENTER = AVTOMATIKA (600 STRELOV/MIN)
DOL = POLAVTOMATIKA (40 STRELOV/MIN)
Nastavljen na varno hkrati pokriva izhodno lino za izvržen tulec, da umazanija ne prodre v puško.

LEGENDARNA TRPEŽNOST
Ključna lastnost puške je njena preprosta konstrukcija. Sestavljena je iz osmih osnovnih delov in je ni težko sestaviti. Sestavi jo lahko tudi otrok, kar se prepogosto dogaja ravno pri AK-47. Kalashnikov kraljuje tudi v razredu trpežnosti in trajnosti. Puška zato lahko zdrži ekstremne vremenske pogoje, od puščav do arktičnega mraza.

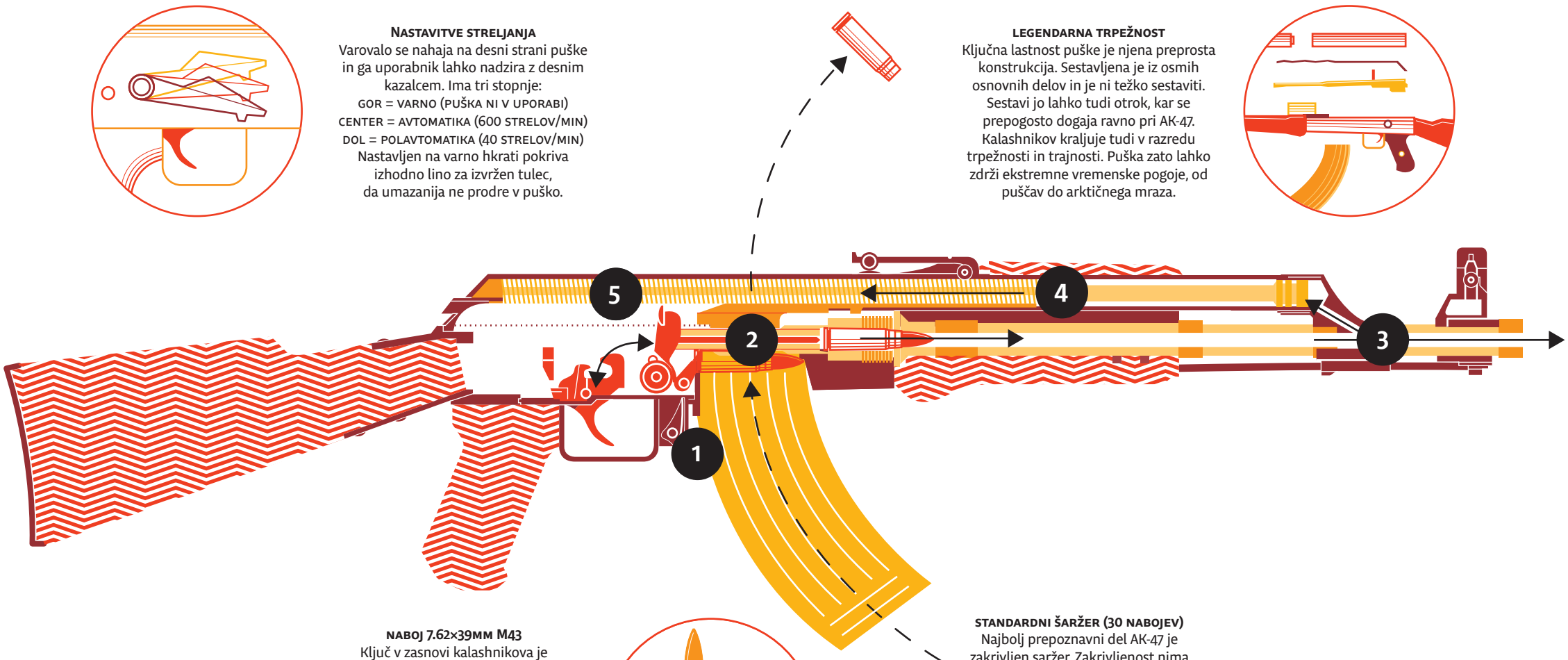

NABOJ 7.62×39MM M43
Ključ v zasnovi kalashnikova je pravzaprav v njegovem naboju, ki je bil prilagojen po nemških in ameriških vzorih in je manjši ter manj uničujoč kot njegovi predhodniki. A ta pomankljivost ima tudi prednosti: naboj funkcionira tudi v skrajnih vremenskih pogojih (od –50°C do 50°C) in v kombinaciji z AK-47 tvori praktično neuničljivo orožje.

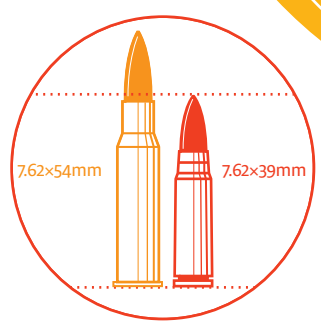

STANDARDNI ŠARŽER (30 NABOJEV)
Najbolj prepoznavni del AK-47 je zakrivljen saržer. Zakrivljenost nima estetske funkcije, temveč pomaga pri bolj gladkem prehodu krogle iz šaržerja in s tem vpliva na zanesljivost puške. Na vrhu so ojačani kovinski objemki, ki preprečujejo obrabo na stiku z okvirjem puške. Šaržer do danes ostaja nespremenjen, v nasprotju s šaržerjem puške M-16, ki je doživel ogromno izboljšav, zadnjo leta 2009.

»Kalashnikov culture«
Termin kultura kalashnikova opisuje socialne skupine, ponavadi na Bližnjem vzhodu, ki političnih sporov ne rešujejo miroljubno, temveč z uporabo strelnega orožja. Značilna je za povojno stanje, ko je v obtoku ogromno orožja. To pristane v rokah civilistov in upornikov ter tako pronica v vse pore družbe.

Spomenik vojni
Pokojni diktator Sadam Husein ni skrival svojega navdušenja nad znamenitim AK-47. V Iraku stoji mošeja Um al Marik, katere minareti močno spominjajo na cevi kalashnikova, kar naj ne bi bilo naključje. Ko so Huseina leta 2003 zajeli, so v njegovem sefu našli več kosov pozlačenih kalashnikov, ki naj bi bili darilo njegovega sina.

Večno v srcih ljudi
Vloga kalashnikova v spopadih, ki so divjali v afriških državah, ni zanemarljiva. Za tamkajšne prebivalce je simbol revolucije, zato je svoje mesto našel na zastavi Mozambika. Zastopan je na grbih Zimbabveja, Burkine Faso in azijske otoške države Vzhodni Timor. Libanonska vojaška organizacija Hezbolah ga prav tako poveličuje na svoji zastavi.

Ti meni puško, jaz tebi kravo
Točna številka o količini AK-47 v Afriki ni znana, a se puška množično pojavlja v predelih, ki so jih desetletja pestile diktature, vojne in upori. Tam jo imenujejo kar afriška kreditna kartica, saj naj prebivalci ne bi odšli od doma brez nje. AK-47 je v Afriki tudi menjalno sredstvo in je zlahka zamenljiv za kravo ali jato piščancev, odvisno od države.

Nekonvencionalne nagrade
Leta 2011 je lokalna somalijska radijska postaja Andalus, financirana s strani lokalnih upornikov Al Šabab, priredila vsakoletno tekmovanje za otroke v recitiranju Korana. Zmagovalec je prejel 320 funtov, ob tem pa še kalashnika. Drugouvrščeni ni imel te sreče, saj je za svojo uvrstitev prejel 250 funtov in le dve ročni granati.

OBJEKTIV
Priloga časopisa *Dnevnik*, 4. 1. 2014
www.dnevnik.si/objektiv

Ključne besede za iskanje po spletu: assault rifle, automatic firearm

Viri: Wired, The Guardian, Washington Post, Wikipedia